25. 7. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Know-how po rekodifikaci

Pokládám si otázku, jak přistupovat k know-how po rekodifikačních změnách. Tedy ptám se, co to vlastně je a jak s tím mám nakládat. V předkládané stati bych se rád zaměřil na otázku vymezení pojmu know-how a jeho systematizaci v rámci soukromoprávních institutů a dále se zabýval jeho ochranou.

Hned zkraje poukazuji na to, že zkoumané téma patrně v mnohém bude souviset s tématem, jemuž jsem se věnoval dříve, a to pojetí doménového jména v nové právní úpravě.[1] S odstupem času však některé myšlenky doznaly větších či menších změn, a proto je dle mého užitečné se k obdobnému tématu vrátit.

Co je to „know-how“?

Občanský zákoník[2] s pojmem „know-how“ nijak výslovně neoperuje. Nad důvody se můžeme zamýšlet, ale to je vše, co s tím můžeme dělat. Proto k tomu přistupme tak, že se budeme ptát na obsah daného institutu a následně hledat jeho případné projevy v občanském zákoníku.

Podíváme-li se do ustanovení § 22 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, v účinném znění, pak nalezneme obrat *„[…] výrobně technických a jiných hospodářsky využitelných poznatků (know-how) […]*“. Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), v účinném znění, pak ve svém ustanovení § 17 obdobně hovoří o "*[…] výrobně technické a obchodní poznatky (know-how) […]*". Z daného lze usuzovat, že obsahově půjde o nějaké poznatky, jež jsou vztaženy k nějakým postupům, ať již technické či obchodní či případně i jiné povahy. Právnický slovník[3] pak k tomuto pojmu uvádí: *„Know-how (jak na to, vědět jak) označuje nepatentované poznatky výrobně-technické, organizační, obchodní, receptury aj., vyplývající ze zkušenosti. Pojem nemá český ekvivalent. […] Pojem není jednotně používán ani v teorii, někdy je chápán široce včetně nepatentovaných vynálezů a jiných tvůrčích výsledků vývoje, ale i databází a dat, jindy úzce jen jako výrobní a technologické zkušenosti, které lze řadit do průmyslového vlastnictví.*“

V rámci práva EU se lze inspirovat nařízením Komise (ES) č. 772/2004, ze dne 7. dubna 2004, o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií. To v rámci definic vymezuje i know-how, když tímto (pro účely nařízení) rozumí *„soubor nepatentovaných praktických znalostí, které jsou získány zkušenostmi a pokusy a (i) které jsou tajné, to znamená, že nejsou všeobecně známé a nejsou snadno přístupné, (ii) které jsou podstatné, to znamená, že jsou důležité a užitečné pro výrobu smluvních výrobků, a (iii) které jsou identifikované, to znamená, že jsou dostatečně srozumitelným způsobem popsané, takže lze prověřit, zda splňují kritéria tajnosti a podstatnosti*“.

Dalších obsahových vymezení patrně nebude třeba, když již ty uvedené se v zásadní míře shodují. Pro další tedy **know-how vnímejme jako ony poznatky ve smyslu „znát-umět“**, tj. např. **postupy, recepty, procesy; přičemž tyto poznatky nejsou běžně veřejné či dostupné a mají objektivní hodnotu** (tj. jsou z ekonomického hlediska obchodovatelným statkem).[4]

I když – jak jsem již uvedl – občanský zákoník s pojmem know-how výslovně nepracuje (nezná jej explicitně), patrně jej zahrnuje do institutu obchodního tajemství. Jak se podává z ustanovení § 504 občanského zákoníku, „*obchodní tajemství tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.*“ Pokud se podíváme na výše uvedenou definici dle nařízení Komise, pak je dle mého třeba know-how označit za součást obchodního tajemství. Jako takové je totiž jistě konkurenčně významné, souvisí se závodem a podléhá určitému stupni utajení. Tyto závěry budou jistě významné pro další úvahy, zejména pokud jde o ochranu know-how.

Know-how jako objekt právních vztahů

Nové soukromé právo má snahu kategorizovat zásadně dvěma množinami: buď se jedná o subjekt práva (tj. osobu), anebo o objekt práva (tj. věc). Jistě není třeba se pozastavovat u toho, že know-how není osobou; pak musí být věcí, nechceme-li vytvářet zbytkové kategorie.

Vyjdeme-li z pojetí věcí dle ustanovení § 496, pak se musíme ptát, zda jde o věc hmotnou, anebo nehmotnou. Chápeme-li know-how jako poznatky, pak tyto jistě nejsou hmotné. A contrario tedy budeme hovořit o know-how, jako o věci nehmotné, a s ohledem na odst. 2 citovaného ustanovení patrně jako o věci bez hmotné podstaty.[5]

S konstatováním, že jde o věc (byť tedy nehmotnou), nutně vzniká otázka, zda je tato věc předmětem vlastnictví, resp. v jakém postavení je osoba, která „má k dané věci zájem“.[6] Jistá odpověď se může skrývat v § 1011 občanského zákoníku, dle kterého platí, že „*vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím*“. Důvodová zpráva pak k danému podává, že „*pokud se jedná o tzv. nehmotné statky (např. patenty, ochranné známky, průmyslové vzory, obchodní firmu nebo obchodní tajemství atd.), jde návrh [pozn.: osnovy občanského zákoníku] ruku v ruce s tendencemi, které se v naší legislativě projevily při přijetí nových zákonů vztahujících se k předmětům průmyslového vlastnictví (ochranným známkám, průmyslovým vzorům), ale i v jiných směrech (např. pokud jde o cenné papíry a investiční nástroje). Osnova nepřistupuje na scholastiku, podle níž nehmotné předměty, byť jde o předměty průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, objektem vlastnického práva nejsou a nemají vlastníka, nýbrž pouhého majitele*.“ Myslím si, že na uvedeném lze postavit závěr o tom, že **nová právní úprava se nebrání vztažení institutu vlastnictví na nehmotné věci, resp. se (patrně) snaží vlastnické právo vztáhnout na široký okruh *objektů***.

Lze se ale setkat i s opačnými závěry. Prof. Telec k danému uvádí, že k určitým nehmotným věcem (vč. know-how) není přiznáno absolutní majetkové právo.[7] Tj. takové věci nejsou předmětem vlastnického práva, ale nanejvýš držby. Přitom v daném ohledu institut držby patrně pojímá jako faktické ovládání věci,[8] nikoliv jako právo. Osobně s tímto názorem nesouhlasím, neb se mi zdá nepraktický. Domnívám se, že zde není rozumného důvodu, proč nevztáhnout vlastnické právo právě i na nehmotné věci jako know-how a zamezit tím vytváření jakési zbytkové kategorie. Proč by know-how nemělo mít absolutní ochranu?

Nesdílím argumentaci, že platí-li stran věcných práv *numerus clausus*, pak se vlastnické právo v daném případě neuplatní. Ustanovení § 977 občanského zákoníku hovoří o tom, že zákon stanovuje

absolutní povahu *práv*, ale nikoliv *objekty* těchto práv. Tj. zákon stanovuje, že např. právo vlastnické (např. na rozdíl od práva nájemního) má absolutní povahu. Avšak via daný princip nelze dospět k závěru, že některé nehmotné věci nemohou být objektem absolutních práv; ostatně i § 1011 o daném neříká ničeho.

Nesdílím ani argument, že např. ochranné známky jsou předmětem vlastnického práva, neb je zde speciální právní úprava. Odmítnutí subsumpce objektu pouze pod obecnou úpravu vlastnictví dle mého znamená odmítnutí celého konceptu nové právní úpravy. Ostatně není přeci normy, jež by říkala, že můžeme vlastnit osobní automobily, a přeci je můžeme vlastnit. I v takovém případě si vystačíme s obecnou normou v občanském zákoníku.

Pokud jsem výše uvedl, že know-how je součástí obchodního tajemství, pak zde alespoň okrajově musím vést následující úvahu. Je-li něco součástí věci, jak se pojímá ve smyslu ustanovení § 505 občanského zákoníku, pak nemůže být od věci odděleno, neb dojde ke znehodnocení oné věci. Pak je dle mého namístě se ptát, zda lze know-how – při zachování daného předpokladu – převádět samostatně, anebo toliko v rámci obchodního tajemství. Bude patrně nežádoucí, aby se know-how pojalo jako součást v uvedeném smyslu, čímž by došlo k zásadnímu omezení obchodovatelnosti s ním. Nevylučuji však, že takto položená otázka může být zodpovězena i jinak, případně pak podmíněna právě mírou „znehodnocení“ obchodního tajemství. V současné době však nevím o názoru, jenž by tvrdil neoddělitelnost know-how od obchodního tajemství, tj. nemožnost samostatné převoditelnosti. Naopak se s know-how zcela běžně obchoduje samostatně. Možná pak zde ani nemůže být obecné odpovědi, neb v zásadě ani není obecného pojetí know-how. Proto se domnívám, že tuto otázku je třeba zkoumat vždy ve vztahu ke konkrétnímu případu a zabývat se konkrétní povahou know-how a jeho oddělitelností od obchodního tajemství.

Ochrana know-how

Pracujeme-li s know-how jako s obchodním tajemstvím či jeho částí, pak v rámci ochrany know-how jistě můžeme přejít k prostředkům ochrany obchodního tajemství. V prvé řadě tak dle mého bude dána ochrana nekalosoutěžní ve smyslu ustanovení 2985 občanského zákoníku (čímž samozřejmě není dotčena ochrana přes generální klauzuli).

Dále bych se nebál přistoupit k ochraně vlastnického práva k know-how. Ostatně, pokud se v ustanovení § 505 občanského zákoníku hovoří o vlastníkovi, není dle mého důvod – a i pro vše výše uvedené – odmítat ochranu, náležející vlastníkovi věci, zde tedy věci nehmotné.

Nakonec se zajisté dá uvažovat i o ochraně posesorní, tj. ochraně držby dle ustanovení § 1003 a násl. občanského zákoníku. Zde nutno podotknout, že prof. Telec tuto ochranu považuje za jedinou možnou (tedy kromě nekalosoutěžní), neb odmítá vlastnictví know-how.

Závěrem

V předloženém textu jsem se pokusil nastínit základní otázky a případná řešení ohledně know-how. Stručně shrnuto se domnívám (a v tomto v zásadě není obecných pochyb), že **know-how je věcí, a to věcí nehmotnou (bez hmotné podstaty)**.

Dále mám za to, že i **na know-how lze vztáhnout institut vlastnictví a vnímat jej jako objekt vlastnického práva**. Od toho se pak odvíjí i ochrana know-how, kdy zde dle mého bude jak **ochrana vlastnického práva, tak i případně nekalosoutěžní ochrana či ochrana držby (mezi těmito způsoby ochrany není exkluzivita)**.

Zároveň ale musím podotknout, že **se objevují i odlišné závěry**. Proto je dle mého namístě s položenými otázkami i nadále pracovat a hledat jednotné řešení.

Mgr. Konstantin Lavrushin,
spolupracující advokát

DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s.r.o.

V Parku 2323/14
148 00 Praha 4

Tel.: +420 244 912 463
Fax: +420 244 912 803
e-mail: ak@dbkp.cz

---

[1] Lavrushin, K. Doménové jméno v NOZ. Rekodifikace a praxe, Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, roč. 1, č. 5, s. 4-6. ISSN 1805-6822.
[2] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v účinném znění.
[3] Hendrych, D. a kol. Právnický slovník. Praha : C.H.Beck, 2009.
[4] Vymezením pojmu know-how se pak zabýval např. Karel Čada, kdy v zásadě dospěl ke stejným závěrům. Navíc pak dodal: „Snahy teoretiků, právníků, publicistů a specialistů v oblasti průmyslových práv vedou již dlouhou dobu k vymezení tohoto pojmu. Pokračování těchto snah potvrzuje, že vymezení tohoto pojmu není snadné a jeho obsah, proto jen obtížně nalezne jasné, obecně přijatelné nebo dokonce exaktní kontury. Z praktického důvodu není třeba ani tyto hranice hledat, neboť dosavadní práce dostatečně vymezují, co je všechno možné si pod tímto pojmem představit.“; In Horáček, R., Čada, K., Hajn, P. Práva k průmyslovému vlastnictví. Praha : C.H.Beck, 2005, s. 258.
[5] Shodně Telec, I. Držba informací. Právní rozhledy. 2014, č. 4, s. 115.
[6] Záměrně zde nechci použít pojmů vlastník či držitel.
[7] Telec, I., op. cit.
[8] Srov. „[…] kdo skutkově osvědčeně, fakticky ovládnutelně, „používá (využívá) věc“, k níž není zákonem přiznáno absolutní majetkové právo […]“; In Telec, I., op. cit.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Lze sjednat kupní smlouvu s „utajenou“ kupní cenou?
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Přechodná ustanovení novely stavebního zákona – co s vydaným závazným stanoviskem a JES?
- Koncentrace řízení v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Aktuální závěry ÚS a ESLP k právům biologického otce (První část – judikatura Ústavního soudu ČR)
- Podílové spoluvlastnictví manželů po rozsudku SDEU ve věci C-300/25 Duftošek
- Předkupní právo jako možná past
- Sleva z kupní ceny vadné nemovitosti podle aktuální judikatury Nejvyššího soudu
- Povinnosti transparentnosti podle AI Actu
- Když rodič nepředá dítě - náhradní péče a úhrada nákladů podle novely rodinného práva